

At plura non addemus. Conveniens vero, imo utilissimum judicavimus hæc ex demortuis observata copiosius exponere, quia ad morbi indolem accuratius perspicendam, & causas proximas feliciter eruendas facem præferunt, ad quas sequenti Capite luculentius exponendas nunc transimus.

## CAPUT TERTIUM

De

# CAUSIS HYDROPI PECTORIS PROXIMIS ET REMOTIS.

**C**Ausæ morbi diri jam sunt examinandæ tam proximæ quam remotæ; inquirendum enim est primo, quinam sint fontes feri in thorace depluentis, & deinde, quæ causæ inducant hanc effusionem feri vel lymphæ specialius in cavum pectoris. Proxima causa videtur esse effusio feri vel lymphæ, vel & transudatio per vasa lymphatica & serosa in pectore rupta, vel dehiscentia, unde vel sensim depluit, vel citius effunditur humor in cavo pectoris, ac diaphragmati incumbit, donec evadat sensim ingens serosa colluvies; possunt etiam hydatides pulmonum hunc morbum inducere, quibus tandem ruptis lymphæ in cavum thoracis colligitur; lymphæ & serum possunt peccare atque sic morbum hunc inducere, vel qualitate, vel quantitate, vel motu; Sic qualitate acri eroduntur tenues tunicæ lymphaticorum vasorum; quantitate sæpius peccat in hominibus plethoricis, quibus facile

facile sanguinis libero transitu impedito , fit secessio feri à sanguine , & hinc sensim serosa colluvies ; potest etiam motu peccare lymphæ , quando ipsa nimis spissescit , unde stagnans rumpit vasa , vel quando comprimuntur ejus vasa à vasis sanguineis , pinguedine , tumore , aliisque causis. Ut lymphæ , sic & serum peccare potest , ac vasa serosa eodem modo affici ac lymphatica ; factum hinc est , ut aliquando serosus magis , aliquando magis lymphaticus in pectore repertus fuerit post mortem humor. Non opus vero est statuere semper rumpi vasa lymphatica , cum sola secessio feri hoc malum inducere possit ; præterea certum atque indubitatum habemus , solam obstructionem vasorum resorbentium in pectore hunc morbum inducere posse ; notum enim est ex Theoreticis , uti in abdomine , sic & in pectore semper hæere humorem aliquem roscidum , vaporosum , vasis lateralibus exhalantibus emissum , motum pulmonis adjuvantem & concretionem pulmonis cum pleura impediens ; jam si vasa resorbentia obstructa sunt , fit pectoris hydrops ; quod vero vasa lymphatica copiosissima pulmones ambiant , præter alios docuit LOWERUS in *Tract. de Corde* ; Credunt etiam aliqui , cum WILLISIO rupturam ductus thoracici posse inducere hunc morbum , quod vero rarissime , si unquam , fieri credimus ; patet hinc clare nostrum assertum materialem morbi causam esse lympham , vel serum , vel & humorem exhalantem non resorptum , quem nos frequentissimam causam statuimus , rarissime vero chylum. Causa vero antecedens extravasationis horum humorum quærenda est vel in humoribus ipsis , vel in vasis ac visceribus , vel in utrisque simul ; sic accusavimus lymphæ spissitudinem , unde illius reditus in vasa sanguinea , vel resorptio impeditur ; Spissa hæc lymphæ primum obstruit tenuiores meatus , eorum

robur humiditate sua enervat , ac ad continui solutionem disponit ; fit vero spissa lymphæ maxime ab illius remora , & transitu impedito , quod maxime videtur fieri in hepate , transitu lymphæ per illud impedito , unde fit , ut vitia hepatis & in ascite & in hydrope thoracis post mortem observata fuerint . Acrimoniam etiam accusavimus , quæ tamen rarior est ; vasorum vitia hanc calamitatem inducere possunt , si nimium illa constringantur , unde ab astringentibus nimium usurpatis & hunc morbum , & ascitem , sæpius ortum notarunt Authores ; viscerum vitia etiam hunc morbum inducunt , ut infarctus hepatis , lienis , pulmonum hydatides , vel & pulmonis nimia adhæsiō ad pleuram ; sed de causis proximis & antecedentibus hæc sufficiant . Possemus quidem ex Anatome Practica & Observationibus Authorum , qui subtiliùs hoc negotium excusserunt & in cadaveribus hoc morbo demortuorum rimati sunt , ulterius hæc omnia confirmare , sed cum brevitati studeamus , ac subtiliori Pathologiæ nos immiscere nolumus , ad VRATISLAVIENSIIUM & GOHLII Observationes Caputque præcedens Lectores remittimus . Id tantum notantes , quod præter alias causas GOHLIUS polypos cordis morbum hunc inducere sæpius observaverit , & ossificationem aortæ , ut in WEPFERO BRUNNERUS , aliorumque vasorum alii , ansam morbo dedisse observaverint . Causæ remotæ jam sunt explicandæ , ubi maxime abusus rerum sex non naturalium varii hunc inducere possunt , imo & ipsum temperamentum sanguineum & phlegmaticum tum omni hydropi , tum etiam huic nostro , de quo nobis sermo est , homines facile facit obnoxios , sed sex rerum non naturalium examen instituamus , ubi primo aër inquirendus , qui , si crassus & nebulosus est , ansam dare huic morbo potest , tum & uliginosus , paludosus & mariti-

maritimus, unde talibus in locis hydrops frequentior. Frigidus aër etiam nocet, unde & Ægro nostro simul cum aliis causis recidivam induxisse videtur; quo ad cibum & potum notamus, quod uterque vitiosus vel copiosior morbum hunc inducere possit, nam ingluvies nimia facile hunc morbum inducit, imprimis, si cibi sint visceri vel falsi, vel & nimis acidi, quorum Catalogum recenset GILG *loc. cit.*; pinguia etiam & cruda hic nocent; BOERHAAVIUS à pinguium abusu observavit rarissimum & exitiale in pectore steatoma in Marchione de Sancto Albano, videatur ejus *Morbi Atrocis Historia altera*. Potus etiam frequentissime hunc morbum inducit, imprimis insalubris, ut aqua ex nive resoluta, potus frigidus æstivo tempore calefacto corpore sumptus, nimis quoque potus vini & cerevisiæ, imprimis crassioris aut recentis, nec satis defœcatæ, hoc malum induxit; abusus sp. vini & omnium aquarum ardentium multos ut in hydropem, sic & in hunc morbum facile præcipitat homines; facit huc etiam somnus nimius, præcipue à prandio, & quies multa, imprimis in multum edentibus & bibentibus. Frequentissime vero retentio excretorum morbum hunc inducit, ut maxime urinæ, sudoris & perspirationis, unde externæ refrigerationes adeo nocivæ sunt, imprimis calefacto corpore per vini potum, quam etiam maximam in nostro ægro morbi inducti credimus fuisse causam; passionibus animi possunt etiam aliquid contribuere, ut tristitia & ira; dantur præter has remotas & aliæ causæ, ut gravis lapsus, aut vehemens corporis motus, unde vasa lymphatica in pectore rumpi possunt; potest etiam morbus hic succedere aliis morbis, ut mensium & urinæ suppressioni, Asthmati, polypo cordis imo & scorbuto; potest etiam aliis hydropis speciebus accedere & succedere, uti rursus œdema pedum & ascites

huic morbo succedit, uti in nostro Ægro factum videtur; Tandem mala digestio & sensim inducta ventriculi atonia à mala diætata diu continuata, ut in nostro ægro, morbum hunc inducit; statuimus ergo in præsentî casu morbum hunc ortum fuisse, primò, propter temperamentum maxime sanguineum prægressum, plethoram, obesitatem, malam diætam, perpotationem, corporis calefacti refrigerationem, organorum debilitationem; unde non mirum ob tam multas causas procatarticas, & proëgumenas, morbum hunc hic successisse, semel curatum rediisse, atque tandem lethalem fuisse. Possêt etiam huc trahi Hydrops Pericardii, sed quia is singularem pertractationem meretur, nec nobis diffusioribus esse lubet, de eo jam non agemus; nec huc trahemus rarissimam illam Historiam Morbi atrocissimi ac lethalis, nunquam hæctenus descriptam, de Barone Wassenario, à Clarissimo BOERHAAVIO singulari Schediasmate expositam, cui post commestationes & vomitoria frequentia tandem œtophagus supra ventriculi orificium sinistrum disruptus ita est, ut omnia assumpta solida & liquida magna copia in cavum thoracis illapsa sint, immedicabili malo, ac brevi lethali, quod detexit Anatome Practica, vid. *Ejus Morbi Atrocis Historia Prima &c.* Jam etiam paucis præcipuorum symptomatum ratio Pathologicè exponenda est. Diximus sensum molestiæ & gravitatis circa præcordia diu infestare ægros, ac respirationem sensim fieri magis difficilem, quod deducimus ab aquæ copia in pectoris cavo impediente liberam pulmonum in inspiratione expansionem; ponderis etiam sensus ab aqua diaphragmati incumbente oritur. Quæritur vero, cur maximè sub somno major angustia & respirationis difficultas oriatur, cujus rei WILLISIUS, LISTERUS, & ex illis VRATISLAVIENSES, licet alias

alias causas adducant, nobis videtur esse ea ratio, quia versus noctem perspiratio minuitur, tum etiam quoniam sub somno vitalis tantum continuatur respiratio, non sufficiens impedimento avertendo, nisi accedat voluntaria, quæ in vigilantibus vitalem adjuvat, respiratio. Pulsus est inæqualis & aliquando intermittens ab impedimento in pulmonibus & turbata circulatione, dum in corde & pericardio compresso ab aqua etiam potest fieri remora, vel impedimentum occurrit in libero influxu & exfluxu sanguinis in corde, ob aquam comprimentem vicina; intermittens pulsus etiam causam antea vidimus esse posse polypum cordis. Ex iisdem causis videntur deducendæ cordis palpitationes & tremores, imprimis si accedat Hydrops Pericardii, aut illius compressio ab aqua pectoris, aut si aqua acris stagnando in loco calido facta irritaverit cor, ejusque vicinas partes. Lipothymia & summa debilitas etiam à compressione deduci potest, tum & à polyposa concretionem, vel subita effusione aquæ hydatidibus in cavum thoracis, vel humore putrescente fœtido, halitibus suis infestante cor, sic observavimus hominem post peripneumoniam gravem superatam incidisse in asthma ab hydatidibus pulmonis, cui subito effusa aqua in cavum pectoris omnia symptomata hujus morbi cum lipothymia subito intulit, qui deinde œdematosus & fere asciticus factus est, licet pro tempore in primo insultu mali à venæsectione aliquod sentiret levamen. Tussis oritur ab aqua acri facta, diaphragma & pulmones irritante, unde quo magis acris fit aqua, eo magis infestat tussis, præcipue sicca, ut in empyemate à pure acri tussis exasperatur; humida potest fieri tussis ab aqua transudante per pulmones, quem transitum quidem aliqui negant, GOHLIUS vero asseruit fatis, nec video hoc fatis negari posse, cum pleuriticorum

corum sputa & empycorum purulentam materiam sæpissime per pulmones expectorari experientia confirmet practica. Febris oritur in invalescente malo partim ab obstructione viscerum, partim ab ulcerationibus ambientium partium ab acri sero jam factis, partim etiam, ut mihi videtur, à resorpto acri tenuiori liquamine, humoribus misto. Paralysis & Torpor brachiorum, tum & tumor, ab vasorum sanguiferorum & nervorum compressione deduci potest, imo & humorum visciditate, atque immeabilitate & refluxu impedito, unde & œdemata pedum accedunt, & sæpius ascites, imprimis si labes abdominalium viscerum accesserit; frigus extremorum fit ab impedito influxu & stagnante sero in extremis, tum & à visciditate humorum, ac quia pulmones suo non funguntur officio, unde cachexia oritur, quam asthmatis diuturno etiam succedere frequentissime observatur. Reliqua symptomata ex iisdem causis commode satis explicari possunt, sed nos brevitati studentes ad prognosin examinandum transitum facimus.

## CAPUT QUARTUM

De

## P R O G N O S I.

**P**rognostica signa sequentia sunt. Est morbus hic creditus quidem rarior, sed sane frequentior, quam plerique Medici putant, ut ex Praxi ipsa testatur GILG *loc. cit.* & ex incisionibus cadaverum ex pluribus Authoribus & BONETUS in *Sepulchreto*, & VRATISLAVIENSES *loc. cit.* satis bene notarunt; sciendum vero est, omnem quidem pectoris hydropem periculosum